

รัฐบาลยุคก่อนสิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นระยะที่จอมพล ป. ประสพความสำเร็จ ในการต่อสู้แข่งขันทางการเมืองและสามารถตั้งรัฐบาลขึ้นได้อย่างมั่นคง ด้วยการทำจัด ทิศทางการ เมืองฝ่ายทหารด้วยกันเองลงได้อย่างราบคาบ อาทิ พ.อ.พระยาทรงฯ พ.อ.พระยาฤทธิอัคเนย์ และพวกของ ตลอดจนผู้นำการเมืองฝ่ายพลเรือนก็ไม่สามารถ จะเทียบเคียงรัศมีทางการเมืองกับจอมพล ป. ได้เลย

แต่ถึงกระนั้นยังปรากฏว่าผู้นำฝ่ายพล เรือนก็ได้พยายามหาโอกาสแข่งขัน เพื่อ เข้าสู่ อำนาจทางการเมือง เสมอมา และนั่นจึง เกิดการขัดแย้งทางการเมือง ระหว่างฝ่ายจอมพล ป. กับฝ่ายพลเรือน โดยเฉพะตั้งแต่สงครามมหา เอเชียบูรพาโคแผ่ขยายเข้าสู่ประเทศไทย เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้นำทางการเมืองทั้งสองฝ่าย แยกแยกจากกันค่อนข้าง เด็ดขาดมากขึ้น ฝ่ายจอมพล ป. ใช้นโยบายร่วมมือกับญี่ปุ่นตามแผน ยุทธศาสตร์ เพื่อกอบกู้ชาติ เมื่อฝ่ายญี่ปุ่นอ่อนกำลังลง แต่ฝ่ายพลเรือนซึ่งนายปรีดีฯ เป็นผู้นำ ไม่เห็นด้วยกับนโยบายนั้น และได้จัดตั้งขบวนการเสรีไทยขึ้นทำการต่อสู้ขัดขวางญี่ปุ่นตลอด ระยะเวลาสงคราม อีกทั้งได้ดำเนินแผนทางการเมือง เพื่อโค่นล้มรัฐบาลจอมพล ป. ควบคู่ ไปในคราวเดียวกันด้วย

จากการดำเนินนโยบายร่วมมือกับญี่ปุ่นของจอมพล ป. ดังกล่าว ได้ก่อให้เกิด ประโยชน์และโอกาสแก่ฝ่ายพล เรือนด้วยการอาศัยมูล เหตุจากสภาวะแวดล้อมทางสังคมซึ่ง ประชาชนส่วนใหญ่ไม่พอใจรัฐบาล ประกอบกับสถานการณ์สงครามมีแนวโน้มให้เห็นได้ชัด ว่าเป็นที่ฝ่ายญี่ปุ่นจะพ่ายแพ้ ด้วยเหตุนี้ฝ่ายพลเรือนจึงได้โอกาสสนใจสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ร่วมมือและ ร่วมพลังอันแข็งแกร่งได้ในรัฐสภา จนสามารถดำเนินการโค่นล้มรัฐบาล จอมพล ป. ได้สำเร็จตามวิถีทางรัฐธรรมนูญเมื่อ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๗

การปรารภทางการเมืองของจอมพล ป. ครั้งนี้ นับเป็นจุดเริ่มต้นการจัดตั้ง
รัฐบาลพลเรือนหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ หรือรัฐบาลกษัตริย์ประชาธิปไตย โดยนายควงฯ ได้รับความ
การสนับสนุนให้จัดตั้งรัฐบาลพลเรือนขึ้นเป็นคณะแรกเมื่อ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ และผู้
นำรัฐบาลคณะต่อ ๆ มา ได้แก่ นายทวี บุณยเกตุ หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช นาย
ปรีดีฯ และพลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ ซึ่งเป็นรัฐบาลคณะสุดท้ายก่อนเกิดการรัฐ
ประหาร ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๖

การบริหารประเทศของรัฐบาลพลเรือน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระยะหลังสงคราม
สภาพบ้านเมืองทรุกไทรมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองซึ่งมีปัญหายุ่งยากทั้งภายใน
และภายนอกประเทศ โดยเฉพาะปัญหาประกันประคองประเทศให้รอดพ้นจากผลการร่วม
สงคราม ในที่สุดปัญหานั้นก็คลี่คลายไปไ้ด้วยความร่วมมือของทุก ๆ ฝ่าย ส่วนปัญหาภายใน
ในประเทศรัฐบาลพลเรือนแก้ไขไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ความเคียดแค้นยังคงมีอยู่ทั่วไป ทั้งนี้
สืบเนื่องมาจากการหย่อนประสิทธิภาพในการบริหารของรัฐบาลเป็นสำคัญ นอกจากนั้นกลุ่ม
ผู้นำพลเรือนก็ยังแตกแยกจากกันอย่างมาก ต่างฝ่ายพยายามสร้างความดีความชอบใจที่
ฝ่ายตรงข้ามโดยวิธีการต่าง ๆ อย่างที่เรียกได้ว่าเป็นนักการเมืองชาควินัย ไร้คุณการ
อันมั่นคง ตลอดจนปราศจากความจริงใจในอันที่จะยอมรับนิโคตอบต่อประชาชนในฐานะนัก
การเมืองที่ดีตามหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ความขัดแย้งทางการเมืองเหล่านี้
ได้นำไปสู่ความอ่อนแอแก่รัฐบาลซึ่งบริหารงานไม่เกิดผลดี เป็นที่เปื้อนพินาศแก่ประชาชนลง
ตามลำดับและถูกโค่นล้มไปด้วยการรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๘๖ ในที่สุดซึ่งพอจะประมวลความ
ความบกพร่องของรัฐบาลยุคนี้ได้ ๓ ประการสำคัญคือ

๑. สาเหตุเนื่องมาจากฐานอำนาจรัฐบาลอ่อน กล่าวคือรัฐบาลยังไม่พยายาม
เข้าถึงประชาชนด้วยการแสวงหาวิธีการ ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง
อาทิ การเลือกตั้งสมาชิกพฤฒสภาตามบทเฉพาะกาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๘๕ (ร่างโดย
ฝ่ายพลเรือน) เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ ในข้อเท็จจริงประชาชนมิได้มีโอกาส
เลือกตั้งสมาชิกพฤฒสภา แต่เป็นการเลือกโดยองค์การเลือกตั้งสมาชิกพฤฒสภาซึ่งประกอบ

ด้วยผู้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในวันสุดท้ายก่อนใช้รัฐธรรมนูญนี้ ตามมาตรา ๕๐^๑ ความจริงรัฐบาลยุคนายปรีดีฯ น่าจะฉวยโอกาสอันเหมาะสมเช่นนั้นเสริมสร้างรากฐานระบอบประชาธิปไตยให้่องงามยิ่งขึ้น ทั้งนี้ นอกจากจะก่อประโยชน์แก่ส่วนรวมแล้วยังเป็นการวางรากฐานอำนาจทางการเมืองให้กับรัฐบาลอีกด้วย ประกอบกับรัฐบาลยุคนั้น ภายหลังจากสูญเสียความนิยมจากประชาชนลง เป็นลำดับตั้งไกลแล้ว ฉะนั้นจึงถือได้ว่ารัฐบาลมีฐานอำนาจทางการเมืองอ่อน เสถียรภาพรัฐบาลจึงไม่มั่นคง

๒. ผู้นำทางการเมือง (ยกเว้นกลุ่มนายควงฯ) มิได้มีฐานอำนาจจากประชาชนอย่างแท้จริง ทมมตรรกการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลย่อมจะต้องมาจากพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภา เป็นสำคัญ บุคคลในพรรคที่ได้รับการนิยมนิยมจากประชาชนโดยเฉพาะหัวหน้าพรรคหรือผู้นำพรรค มักได้รับความนิยมไม่เฉพาะแต่ในเขตเลือกตั้งที่สมัครเท่านั้น หากแต่ได้รับความนิยมเป็นการทั่วไป ผู้นำการเมืองในลักษณะนี้จะกล้าเผชิญกับการแข่งขันตลอดเวลาคำให้การให้ประชาชนเป็นผู้ชี้ขาด แต่ในกรณีการเลือกตั้งครั้งที่ ๕ เพิ่มเติมตามบทเฉพาะกาล รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๘๕ ใน ๔๗ จังหวัด ๘๒ เขต เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ ปรากฏว่าในเขต ๒ ของจังหวัดอยุธยาซึ่งนายปรีดีฯ สมัครรับเลือกตั้งไม่มีผู้แข่งขัน ฉะนั้นจึงไม่มีการลงคะแนนเลือกโดยถือว่าผู้สมัครได้เป็นผู้แทนราษฎรในเขตนั้นได้^๒ จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าประชาชนในเขตนั้นยอมพลากโอกาสที่จะได้เลือกผู้สมัครบุคคลอื่น ๆ ซึ่งอาจจะมิใช่ขบวนการเมืองที่ถูกหัตสนะของคุณ นักการเมืองที่มีฐานอำนาจทางการเมืองทำนองนี้ จึงนับได้ว่า

^๑ โปรดดู "รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๘๕ มาตรา ๕๐", ราชกิจจานุเบกษา แผนก กฤษฎีกา เล่มที่ ๖๓ ตอนที่ ๓๐ (๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๕) หน้า

^๒ ประเสริฐ บัณฑิตกุล. เรื่องเดิม หน้า ๕๘๗.

เป็นที่ที่มีฐานอำนาจมิใช่ได้มาจากประชาชนอย่างแท้จริง

เกี่ยวกับเรื่องการแข่งขันการหาเสียงรับเลือกตั้งครั้งนั้น นายควงฯ ก็มีโคอยู่
ในประเทศไทย โดยนายปรีดีฯ นายกรัฐมนตรีได้แต่งตั้งให้เป็นรองหัวหน้าคณะผู้แทน
รัฐบาลไทยไปเจรจาเกี่ยวกับกรณีดินโคจีนของฝรั่งเศส (เป็นการแลกเปลี่ยนกับการที่รัฐ
บาลยินยอมให้ประกันลูกพรรคประชาธิปไตยซึ่งถูกจับกุมในข้อหาต่าง ๆ ให้ออกไปหาเสียง
ได้) นายสว่าง ลานเหลือ ได้บันทึกไว้ว่า "...นายควงฯ ก็รู้ดีที่นายปรีดีฯ ที่ว่าต้อง
การก็คึกคักตนเองเพื่อไม่ให้อยู่ในประเทศไทยในระยะหาเสียงเท่านั้น" ^๓ อย่างน้อยก็
เป็นเครื่องแสดงให้เห็นได้ว่าฝ่ายนายปรีดีฯ มิอาจวางใจในเสียงสนับสนุนจากประชาชน
ได้มากนัก ถ้าจะมีการแข่งขันกับพรรคประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ การที่นายควงฯ หัวหน้า
พรรคไม่อยู่เท่ากับเป็นการลดความหนักแน่นของพรรคประชาธิปไตยลงไปไต่บางไม่มากนัก

๓. รัฐบาลคณะนายปรีดีฯ ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นจากสื่อมวลชนและปิดปาก
หนังสือพิมพ์ โดยปกติเป็นที่ยอมรับทั่วไปว่าสื่อมวลชนยอมทำหน้าที่เป็นปากเสียงแทนประ
ชาชนและหยิบยกความบกพร่องของรัฐบาลในตำแหน่งต่าง ๆ นำมาตีแผ่ให้รัฐบาลได้รับปรุง
แก้ไขเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนอันเป็นส่วนรวม แต่ปรากฏว่านัก
หนังสือพิมพ์หลายคนถูกจับกุม ภายหลังจากที่พวกนักวิจารณ์รัฐบาลนายปรีดีฯ เกี่ยวกับกรณี
สวรรคต อาที นายกำรวิทย์ ปัทมะศิริ ร.ท. สัมพันธ์ ชันชะชานะ นายสมัย เรื่องไกร
นายยอธรรม บุญบรรดาล ในข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพและข้อหาอื่น ๆ อีก ^๔ การ
กระทำโดยรูปการกดขี่อันนี้ไม่แตกต่างจากพฤติกรรมทางการเมืองในสมัยจอมพล ป.
ซึ่งได้ปราบปรามจับกุมนักหนังสือพิมพ์ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลนั้นมาแล้ว แม้สมัยรัฐบาลพลเรือ
ตรีถวัลย์ฯ จะได้ชื่อว่าเป็นหัวหน้ารัฐบาลที่มีใจกว้างและยกเลิกเซ็นเซอร์หนังสือพิมพ์ โดย

^๓ สว่าง ลานเหลือ. เรื่องเดิม หน้า ๒๓๕-๒๓๖.

^๔ "เรื่องเดียวกัน" หน้า ๒๓๕.

ไม่คำนึงถึงว่าหนังสือพิมพ์นั้นจะสนับสนุนพรรคการเมืองใดหรือไม่^๕ แต่ในทางปฏิบัติรัฐบาลพลเรือนหรือหลวงธำรงฯ ก็ไม่ได้ยอมรับฟังเสียงสื่อมวลชนเท่าใดนัก จะเห็นได้จากกรณีรัฐบาลนั้นจัดซื้อรถยนต์ประจำตำแหน่ง "บูติก" ดังได้กล่าวมาแล้ว ทั้ง ๆ ที่ประชาชนหนังสือพิมพ์คัดค้านวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก แต่รัฐบาลก็ซื้อหาเข้ามาใช้จนได้โดยอาศัยเสียงสนับสนุนจากสมาชิกพรรครัฐบาลในสภาเป็นเครื่องมือสร้างความชอบธรรมซึ่งเป็นทางนิตินัย หากแต่ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากประชาชนซึ่งเป็นองค์อธิปัตย์

✕จากการที่รัฐบาลพลเรือนหลังสงครามตกอยู่ในฐานะเสถียรภาพไม่มั่นคง โดยเหตุสำคัญที่ประชาชนไม่ให้การสนับสนุนอันเนื่องมาจากความบกพร่องในด้านต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้วนั้น จึงก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างรัฐบาลและประชาชนขึ้นในลักษณะแผ่ขยายกว้างขวางออกไป จนเป็นโอกาสแก่ฝ่ายทหารผู้รอคอยโอกาสทางการเมืองนี้ ได้หยิบยกเป็นข้ออ้างทำรัฐประหารล้มล้างรัฐบาลพลเรือนหลังสงครามเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๐ รัฐบาลยุคนายปรียัติน่า จึงสิ้นสุกงงโดยสิ้นเชิงไม่สามารถจะสืบทอดอำนาจทางการเมืองด้วยการจัดตั้งรัฐบาลตามหลักการรัฐธรรมนูญได้อีกต่อไป โดยนัยนี้จึงถือเป็นการล้มเหลวของรัฐบาลพลเรือนหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒

ตามความเป็นจริงระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ นับได้ว่า จะเป็นโอกาสอันดีแก่ผู้นำการเมืองฝ่ายพลเรือน ในอันที่จะช่วยกันประคับประคองประชาธิปไตยซึ่งล้มลุกคลุกคลานมาแต่แรกนั้นให้ได้พัฒนามั่นคงขึ้น ซึ่งจักก่อประโยชน์แก่ส่วนรวมในชาติและอีกทั้งจะเป็นหนทางนำไปสู่ความเป็นเอกฉันท์มั่นคงแก่เสถียรภาพรัฐบาลพลเรือนอีกด้วย

เพื่อให้เป็นการเสริมสร้างเสถียรภาพอันมั่นคงแก่รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยขึ้นในประเทศไทย จึงขอเสนอหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นแนวทางปฏิบัติดังนี้.—

รัฐบาลจะต้องแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนให้ไต่ถามที่สุดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะประชาชนมีฐานะเป็นฐานอำนาจอันชอบธรรม ทางการเมืองการปกครอง รัฐบาลจะเข้มแข็งมีเสถียรภาพมั่นคงอยู่ได้ก็ขึ้นอยู่กับแรงสนับสนุน ของประชาชนเป็นสำคัญ ขณะเดียวกันสังคมก็ควรได้รับการสนองตอบจากรัฐบาลในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะ เพื่อเสริมสร้างให้สังคมเห็นความสำคัญและตระหนักในคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย หากสังคมยอมรับความสำคัญที่ว่าเป็นแล้วก็จะ เป็นแนวทางที่จะช่วยให้ประชาชนเกิดความ รู้สึกหวงแหนและปกป้องรักษา การปฏิวัติรัฐประหารจะเกิดขึ้นได้ยาก ✓

แต่ถึงกระนั้นรัฐบาลก็ต้องจกให้สังคมมีความปลอดภัยในทุก ๆ ด้านด้วยความรอบ คอบ ทั้งนี้เพราะปัญหาทางสังคมเป็นสิ่งที่ใกล้ชิดประชาชนที่สุด ถ้าหากรัฐบาลไม่อาจจัดให้ สังคมนั้นใจในความปลอดภัยทั้งทางส่วนบุคคลและส่วนรวมขึ้นได้ ความสำเร็จในประการ แรกก็นับว่ารัฐบาลจะหวังผลไม่ได้ เพราะคุณค่าของการปกครองที่ดีคือการกำหนดและจัดสรร ความความสุขให้เกิดขึ้นได้ในสังคมนั้นเอง

รัฐบาลใด ๆ ที่สามารถแสวงหาความมั่นใจให้กับสังคมได้มาก จะด้วยวิธีใดก็ตาม ย่อมจะได้รับแรงสนับสนุนจากประชาชนมากขึ้นเพียงนั้น โดยเฉพาะสังคมไทยซึ่งยังติดความ เคยชินยอมรับอำนาจนิยมมาจากการปกครองระบบเก่า ๆ อยู่มาก ^๖

นอกจากนี้ฐานะนิยมทางสังคม ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทาง การเมือง (Political Development) รัฐบาลจะต้องพยายามหาทางขจัด ความเลื่อมล้ำให้มีน้อยที่สุดโดยเฉพาะผู้อยู่ในฐานะนิยมทางสังคม "ระดัมภ์คำ" จะมีโอกาสใน

^๖ พัทธยา สายหนู, ศาสตราจารย์, ดร. "ปัญหาการึกมาและความต้องการของ สังคมไทยในปัจจุบันและอนาคต" ใน โครงการเสริมความรู้ด้านการเมืองและสังคมในระ บอบประชาธิปไตยของคณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ รุ่นที่ ๕. รวบรวมโดย หน่วยผลิตเอกสาร มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๑๘ หน้า ๑๑๒-๑๑๓.

ทุก ๆ ทางน้อยกว่าแต่ก็มีโอกาสอยู่ในฐานะนิยมทางสังคม "ระบอบสูง" เฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทย^๓ ประชาชนโดยยอมรับค่านิยมเหล่านี้ไว้เป็นเวลานานจึงมีผลให้เกิดการยอมรับอำนาจนิยมเข้าไว้โดยไม่รู้สึกลดออกมา ถ้ารัฐบาลต้องการปลุกฝังประชาธิปไตยใหม่ขึ้นคงจะต้องพยายามลดความแตกต่างระหว่างวรรณะ เหล่านี้ในสังคมให้เป็นอย่างน้อยที่สุด ในขณะที่เดียวกันก็จะต้องปลุกฝังให้สังคมเคารพในความเป็น "คน" ให้บังเกิดขึ้นโดยเท่าเทียมกันด้วยการใช้กฎหมายเป็นมาตรฐานกลางสร้างความเป็นธรรมขึ้นในสังคมซึ่งจะเป็นวิธีหนึ่งที่จะประสพความสำเร็จ

ประการสุดท้าย รัฐบาลจะต้องพยายามสร้างฐานอำนาจทางการเมืองด้วยการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนให้มากที่สุด โดยปกติการจัดตั้งรัฐบาลในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ย่อมจะต้องได้รับการสนับสนุนจากประชาชนโดยวิธีการเลือกตั้งผ่านพรรคการเมือง หรืออาจเรียกรัฐบาลนั้นได้ว่าเป็นรัฐบาลในระบบพรรค ฉะนั้นการใช้อำนาจเพื่อบริหารประเทศให้เป็นไปตามนโยบาย จึงเป็นการปฏิบัติโดยชอบตามหลักการซึ่งได้รับมอบหมายจากองค์อธิปัตย์

อย่างไรก็ตามรัฐบาลที่มีความมั่นคงในรัฐสภา อาจจะมีเสถียรภาพแข็งแกร่งสำหรับทางนิตินัยซึ่งยังไม่เป็นการเพียงพอ แต่หากจะต้องได้รับการสนับสนุนจากประชาชนภายนอกสภาอีกทางหนึ่งด้วย จึงจะเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชนอย่างแท้จริงและจะเป็นรัฐบาลที่เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพในการบริหารประเทศซึ่งเชื่อว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาคritical ๆ ให้ลดลงไปได้ด้วยดี^๔ คือ

^๓ กมล สมวิเชียร, คร. ประชาธิปไตยกับสังคมไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, พ.ศ. ๒๕๑๖. หน้า ๕๘-๕๙.

^๔ สมศักดิ์ ชูโต, ศาสตราจารย์, คร. "โอกาสและปัญหาเมื่อประชาธิปไตยนำรัฐบาล" ใน รัฐศาสตร์สาร ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๙. หน้า ๒๔-๓๑.

- กลุ่มปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ
- กลุ่มปัญหาเรื่องความมั่นคงของชาติ
- กลุ่มปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
- กลุ่มปัญหาเรื่องเครื่องมือของรัฐบาล (ข้าราชการ)

นอกจากความร่วมมือที่รัฐบาลจะพึงต้องแสวงหาจากประชาชนในรูปของความศรัทธาแล้ว รัฐบาลยังจะต้องพยายามสร้างความรู้ความผูกพันขึ้นด้วย โดยอาศัยการดำเนินงานของพรรคการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น เป็นกระดุมพลัดเพื่อกระตุ้นความสำนึกในหมู่ประชาชนให้เห็นความสำคัญของตนเองในฐานะที่เป็นฐานอำนาจ พรรคการเมืองจะต้องพยายามชี้แจงให้ประชาชนยอมรับในคุณค่าของประชาธิปไตยให้มากที่สุด ด้วยการชี้แจงให้เห็นถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับทั้งส่วนบุคคลและในส่วนรวม ถ้าพรรคการเมืองแต่ละพรรคดำเนินการปลุกฝังประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นได้ตามแนวกว้าง ๆ นี้แล้ว ย่อมเชื่อได้ว่าอุปสรรคของการเมืองการปกครองซึ่งเคยมีการปฏิวัติหรือรัฐประหารตลอดมา คงจะยุติลงได้เพราะผู้ฉวยโอกาสที่จะใช้กำลังหรือวิธีการนอกแบบ นอกหลักการรัฐธรรมนูญจะไม่มีเหตุผลที่จะปฏิบัติภารกิจได้^๘

อย่างไรก็ตามพรรคการเมืองต่าง ๆ จะทำงานได้ดีก็มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับบุคคลในพรรคผู้นี้ถูกมการยึดมั่นและมีความตั้งใจจริงเป็นสำคัญ เพราะปัญหานักการเมืองขาดอุดมการณ์ หย่อนยานต่อวินัยไม่มีความตั้งใจจริงที่จะรับผิดชอบต่อประชาชน เป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นไม่ว่ายุคสมัยใด นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองแล้วเป็นต้นมา ซึ่งมีผลชักพาให้ประชาธิปไตยของระบอบนี้ถดถอยลงจนไม่สามารถพัฒนาให้งอกงามได้มากนัก ปัญหาเหล่านี้ได้เกิดขึ้นกับระบอบที่พัฒนาทั้งหลาย^๙ โดยเฉพาะการเมือง

^๘ "เรื่องเดียวกัน" หน้า ๒๘-๓๑.

^๙ มนูญ วัฒนโกเมร "การพัฒนาการเมือง การวิเคราะห์และแนวทางเลือกบางประการ" ใน สังคการเมือง. รวบรวมโดย ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช "เรื่องเดิม" หน้า ๒๖๕-๒๗๑.

การปกครองของไทยที่แลวมา จึงมีการแก่งแย่งชิงอำนาจกันเองในหมู่นักการเมืองเสมอ
 ปัญหาที่จะคอยหมกไม่ไ้แก่นักการเมืองพยายามละความละโมภส่วนตน พึ่งเห็นแก่ประโยชน์
 ส่วนรวมและตั้งใจจริงที่จะรับผิดชอบต่อประชาชนในฐานะนักการเมืองที่ดี ขณะเดียวกันผู้ปก
 ครองจะต้องพยายามนำระบอบประชาธิปไตยมาใช้ในการแก้ไขปัญหทั้งทาง เศรษฐกิจสังคม
 และทางการเมืองด้วยความบริสุทธิ์ใจ เพราะถ้าหากผู้ปกครองยังหละหลวมดังเลใจไม่ยึด
 มั่นหรือไม่นำมาปฏิบัติโดยจริงใจ ก็ระหวังไ้ยากที่จะให้ผู้ปกครองคือ ประชาชนยอมรับ
 ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้น การเมืองการปกครองจะปราศจากความสงบสุข แม้แต่รัฐบาลก็จะไม่อาจ
 มีเสถียรภาพมั่นคงอยู่ได้

ประชาธิปไตยของไทยเท่าที่ผ่านมามักเป็นเพียงประชาธิปไตยในรูปแบบเท่านั้น เช่น
 การมีสมาชิกสภาประ เภทแต่งตั้ง เคียงคู่กับสมาชิกสภาที่ราษฎร เลือกตั้งตลอดมา ^{๑๑} และ
 สถานะของสภาผู้แทนราษฎร ก็มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายต่อยกกว่าสภาสูง เป็นส่วนมาก ^{๑๒}
 ฉะนั้นฝ่ายบริหารซึ่งเป็นกลุ่มผู้นำทางการเมืองจึงดำเนินการ กวดยการหยิบยกโอกาสนี้แสวงหา
 ผลประโยชน์ให้แก่ตนและพวกพ้องได้ง่าย โดยใช้วิธีการต่าง ๆ รวมตลอดจนการพยายาม
 ออกกฎหมายเพื่อใช้เป็นเครื่องแสดงความชอบธรรมกำบังผลประโยชน์ดังกล่าว แต่จะพึง
 สังเกตไ้ว่านักการเมืองหรือรัฐบาลประเภทนี้จะอยู่ในตำแหน่งได้ไม่นาน มักถูกนักการเมือง
 กลุ่มอื่นอ้างความเดือดร้อนของประชาชน ความเสียหายอันเกิดจากการ เบียดบังผลประโยชน์
 ของชาติทำการ เคนลมควยการรัฐประหาร เหตุการณ์ทำนองนี้ได้ปรากฏเป็นวัฏจักรตั้งแต่เริ่ม
 ประวัติศาสตร์การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นต้นมา แม้ในปัจจุบันสิ่งนี้ก็อาจทวนกลับมา
 อีกได้ ถ้าสภาการเมืองการปกครองยังมิได้รับการปรับปรุงให้พัฒนายิ่งขึ้น

^{๑๑} พงศ์เพ็ญ ศักุณทากัย, ผู้ช่วยศาสตราจารย์, รวมบทความทางการเมือง
 (กรุงเทพฯ : พรหมประสิทธิ์การพิมพ์, ๒๕๑๕, หน้า ๔๒-๔๓.

^{๑๒} ไปรคัญ กระจมด ทองธรรมชาติ, ศาสตราจารย์, ดร. "สภาผู้แทนราษฎร
 ในระบบการปกครองของไทย" ใน วารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ มกราคม ๒๕๑๘
 (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘) หน้า ๑-๑๗.

ผู้เขียนมีความเห็นว่า การแสวงหาผู้นำทางการเมืองการปกครองที่ดี มีอุดมการณ์
 ในขณะนี้ อาจหาได้ค่อนข้างยาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการอบรมสั่งสอนในชั้นเรียนก็ไม่ใช่วิธี
 การที่ได้ผลนัก ความนึกคิดในค่านิยมเก่า ๆ ยังฝังใจประชาชนและนักการเมืองรุ่นเก่าอยู่
 ไม่น้อย ซึ่งสิ่งนี้เองได้กีดกันอุดมการณ์จากนักการเมืองรุ่นใหม่ ให้ร่อยหลอลงจนยอมรับ
 เอาค่านิยมเก่าไว้ในที่สุด ที่มีเหลือรอดไปได้ก็ทำงานไม่ได้เต็มที่ เพราะมีจำนวนน้อย แม้
 แต่ผู้นำทางการเมืองยุคต่อจากนี้ไปก็ตาม ก็ไม่น่าจะเชื่อได้สนิทใจว่าจะดีกว่าที่ผ่านมามาก
 นัก แต่เป็นที่น่ายินดีอยู่มากที่วาระปัจจุบันประชาชนให้ความสนใจการเมืองการปกครองมาก
 ยิ่งขึ้น แม้ในชนบทห่างไกลออกไปก็ยังปรากฏว่าชาวบ้านชาวไร่เริ่มรู้จักการรวมกลุ่มเพื่อ
 เรียกร้องต่อรองทางการเมืองขั้นต้นได้พอสมควร

สำหรับอีกประเด็นหนึ่งผู้เขียนเห็นสมควรให้มีการลงโทษทางสังคม กล่าวคือ ถ้า
 ผู้นำการเมืองผู้ใด มีความประพฤติส่อไปในทางไม่สมควร จะในทางใด ๆ ก็ตาม ในเมื่อ
 พิสูจน์ได้ชัดว่าประกอบกรณทำชั่ว ขอให้สังคมนั้นอย่าได้ให้การยกย่องนับถืออีกต่อไป หรือ
 แม้แต่การไม่สมาคมด้วยก็เห็นสมควร ทั้งนี้เชื่อว่าถ้าสังคมทำอย่างจริงจังได้แล้วจะเป็นหน
 ทางปิดกั้น หรือสร้างความหวั่นเกรงใจแก่นักการเมืองผู้ประพฤติชั่วนั้น ๆ ได้

สรุปว่า รัฐบาลที่กึ่งในระบบประชาธิปไตยจะต้อง เป็นรัฐบาลที่มีการสืบทอดอำนาจ
 ทางการเมืองโดยเป็นไปตามหลักการรัฐธรรมนูญ ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่
 สามารถแก้ไขปัญหาบ้านเมืองด้วยการแสวงหาความผาสุกมาสู่ประชาชนให้มากที่สุด รัฐบาล
 ทำนองนี้จะมีเสถียรภาพมั่นคง เพราะมีฐานอำนาจทางการเมืองโดยชอบธรรมสอดคล้องกับ
 เจตนารมณ์ในระบบประชาธิปไตยซึ่ง เคารพในเสรีภาพ สิทธิและหน้าที่ของบุคคลทั้งส่วน
 น้อยและส่วนรวม

สำหรับรัฐบาลพลเรือนหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ไม่สามารถแสวงหาคุณสมบัติ
 อันดีดังกล่าวมาได้มากนัก จึงไม่เป็นที่นิยมสนับสนุนแก่ประชาชนส่วนใหญ่ จากสาเหตุ
 นั้นจึงนำไปสู่การรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้ง่าย นับเป็นการสิ้นสุดอำนาจทางการเมือง
 ของกลุ่มพลเรือนในคณะราษฎรลงเพียงนี้.